

Beszámoló

A responzórium a *Cantus Planus* művészileg kidolgozott, melizmatikus műfajainak legjelentősebb csoportja, ennek ellenére a Responsorium-repertoár mindmáig nem volt publikálva. Ez a tény önmagában elegendő volt ahhoz, hogy a responzórium összkiadását Magyarországon vállaljuk. Az előkészítő kutatómunka Dobszay László vezetésével indult el a 2000-es években, az MTA ZTI támogatásának és Szendrei Janka OTKA pályázatainak köszönhetően (46343, NI 61617).

Összehasonlító elemzéseink szerint a responzórium magyarországi repertoárja jól tükrözi a műfajnak általánosan jellemző kronológiai, földrajzi és stiláris rétegzettségét.

Kötetünkben az anyagot zenei osztályozásban közöljük. A többször revideált elemzésekből világossá vált, hogy a régi római hagyományból eredő dallamok itt is ugyanúgy típusok egyedi megvalósításai, mint az antifónák esetében, csak éppen a hosszabb szövegekhez és a melizmatikus műfaj sajátosságaihoz igazodó módon.

Az anyag, amin mindezt bemutatjuk: a magyar kódexek responzórium-készlete. Két magyarországi hagyomány kiválasztása és szembeállítása lehetővé tette, hogy a helyi jellegzetességet konfrontáljuk más tájakéval. Kiadásra került egyrészt a hazai szekuláris úzrust legtisztábban képviselő Esztergomnak forrásanyaga, másrészt a magyarországi ferencesek közép-itáliai szokásokat közvetítő repertoárja. Mindkét hagyományt megbízható forrásokkal tudtuk bemutatni.

Kötetünk összkiadásnak nevezhető annyiban, hogy tartalmazza az ősi törzsanyag túlnyomó többségét, az 1000 körül kialakult közös európai stílusréteg mértékadó részét, egy régió közös anyagának jellemző mennyiségét, és a helyi hagyománynak gyakorlatilag teljességét.

Ezeket túl szükségesnek láttuk, hogy 1) a közlés forráshű, filológiailag megbízható legyen, 2) minden adat ellenőrizhető legyen, 3) a közreadás egy tudományosan indokolt szempontot következetesen vigyen végig, 4) a szükséges apparátusok, mutatók segítsék használatát, s végül 5) hogy lehetőleg az elemzéseken alapuló kommentárokat is tartalmazzon.

A kiadás zenei rendben, a Magyarországon kidolgozott dallam-tipológia alkalmazásával történt. A legelemibb tagolást e tipológiába ezúttal a modusok hozták...

Részmunkák voltak a kiadás során: 1) a források kiválasztása, 2) a célnak megfelelő kottairó módszer kidolgozása, 3) a zenei osztályozás kialakítása, 4) a szakirodalom feldolgozása, 5) a latin szöveg gondozása, 6) tagolójelek bevezetése a dallamba. Régebben kéziratos átírásokat elemeztünk, ezeket most áttettük számítógépes formába.

Végül minden dallam-közléshez csatlakozik egy összefoglaló jellegű kritikai jegyzet: források, liturgikus funkció, foliószámok vannak jelezve benne, majd szöveg-, ill. dallamvariánsok következnek, számos apró ortográfiai probléma megoldásával együtt. (Pl. módosító jelek).

A kiadvány megjelent.

Címe:

Responsories

Edited by

László Dobszay and Janka Szendrei

with the Collaboration of Beáta Meszéna..

Volume I

Modes 1-3

Volume II

Modes 4-8.

Balassi Kiadó Budapest

2013

Angol nyelvű, az angol szöveget Prof. Dr. David. Hiley ellenőrizte.

A latin nyelvű tételek szövegének korrektúrája Földvály Miklós István munkája.

A kiadást a Balassi Kiadó gondozta, az OTKA PUB 106577 sz. támogatása tette lehetővé.